

PÜHA MISSA

Missa, see lühike sõna tähistab sedasama, mida võib väljendada viis korda pikemalt: *armulauaga jumalateenistus*.

Sõna *jumalateenistus* aluseks on kreekakeelne *leitourgia*, mis tähendab teenimist. Ka eesti keeles on olemas sõna *liturgia*, mis tähendab sedasama, mida *jumalateenistus* ja *missa*.

Kõik inimesed on kutsutud teenima Jumalat. See toimub armastuse ja heategemise kaudu. Jumalat armastatakse ja teenitakse kaasinimesi teenides ja armastades. Pühal missal aga teenitakse Jumalat sisemise, ülespoole suunatud armastusega ja tänuliku meelega selle eest, mida Jumal on inimeste heaks teinud. Jumalateenistust nimetatakse ka *euharistiaks*, *tänuohvriks* – see sõna võib tähistada nii armulauda kui kogu missat.

Püha missa algab tavaliselt koguduse lauluga, mis kujutab endast ülistust ja tänu Jumalale. Seejärel, kui preester ja kogudus on teineteist tervitanud, on inimestel Jumala halastusele lootes võimalus tunnistada oma eksimused ja patud. “*Sest*,” nagu kirjutab püha Johannes, “*kui me oma patud tunnistame, on Tema ustav ja õige, nii et Ta meile annab patud andeks ja puhastab meid kõigest ülekohtust.*” (1Jh 1:9)

Pärast pattude andekssaamist tänab kogudus taas Jumalat ning laulab Tema kiituseks inglite laulu püha Luuka evangeeliumist: “*Au olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel.*” (Lk 2:14) Seejärel palvetab preester koguduse eest ja jumalateenistuse kordamineku pärast – selle pärast, et püha missa poleks mitte lihtsalt koguduse koosolek, vaid tõeline kohtumine Jumala ja inimeste vahel.

Missa järgnevat osa nimetatakse *sõnajumalateenistuseks* – loetakse ja kuulatakse seda, mida Jumal Pühakirja kaudu oma kogudusele öelda tahab. Tavaliselt loetakse kolm lõiku piiblist: esimene mõnest Vana Testamendi raamatust, teine Uuest Testamendist apostlite kirjade hulgast (*epistel*) ja kolmas mõnest evangeeliumist. Pühakirjalugemiste vahel võib kogudus Jumalale taas tänu laulda, kasutades selleks mõnd *psalmi* (vaimulikku laulu) Vanast Testamendist, laule kiriku lauluraamatust ja kiitusesalmi, mille keskmeks on heebreakeelne hüüe “*Halleluuja!*”, “*Kiitke Issandat!*” Pühakirjalugemiste põhjal peetakse jutlus, milles võetakse kokku ja väljendatakse tänapäevasele inimesele arusaadavas keeles seda, mida Jumal pühakirjalugemiste kaudu öelda tahab.

Jutlusele järgneb tavaliselt paariminutiline vaikus või muusikapala, mille kestel saab iga kirikuline kuuldu üle mõtiskleda. Seejärel kõlab koguduse ühine vastus jumalasõnale – pidulik usutunnistus ehk *Credo*.

Pärast usutunnistust loetakse eestpalved – kogudus palvetab terve maailma, kõikide inimeste ja iseenda pärast. Kristlastele on antud suur eesõigus: nad ei pea Jumala ees hirmu tundma, vaid neil on Jumalaga isa-lapse suhe ja nad võivad igal ajal oma palvega Jumala ette astuda, ka nende eest, kellel Jumalaga taolist lähedast vahekorda ei ole.

Eestpalvetele järgneb jumalateenistuse kõrgpunkt – *Pühim Altarisakrament* ehk *armulaud*. Püha missa on Jumala ja inimeste kohtumine, ning selle kohtumise haripunktiks ongi armulaud. Seda on ette valmistatud pattude tunnistamise ja andeksandmisega, palve ja lauluga, Jumala Sõna kuulamise ja oma usu tunnistamisega. Nüüd saabub hetk, mil Jumal ja inimesed võivad olla tõelises ühenduses. Armulaud on söömaaeg, milles me, võttes vastu leiba ja veini, saame osa Kristuse Ihust ja Verest, seistes samal ajal justkui Kolgata mäel Issanda risti all ja osaledes Tema lunastavas ristiohvril. Kuidas seda mõista, selgub järgnevalt.

Iisraeli rahva ajaloos oli aeg, mil see rahvas elas orjastatuna Egiptuses. Vaarao – Egiptuse kuningas – ei tahtnud iisraellasi oma maalt ära lasta, ja seepärast tabasid egiptlasi mitmesugused õnnetused. Viimane – kümnes – oli selline: ühel ööl pidid surema kõik egiptlaste esmasündinud.

Et see nuhtlus ei tabaks iisraellasi, tappis iga pere talle, kelle verega määrati uksepiitasid. Nii päästis talle veri inimesed surmast ja tõi neile vabanemise orjapõlvest. Selle sündmuse mälestuseks peavad juudid igal aastal suurt püha, mida nimetatakse *paasapühaks* – ja sel puhul tapetud talle nimetati *paasatalleks*.

Püha Paulus kirjutab, et *Jeesus Kristus on uus, tõeline Paasatall* (1Kr 5:7), kes suri selleks, et päästa surmast, hukatusest ja patu orjusest kogu inimkond. Tema Ihu ja Veri on need, mis vabastavad inimesed surmast ja patust ning toovad neile igavese elu.

Võttes armulaual vastu leiba ja veini, usub Kirik Jeesuse töötuse järgi, et saab nõnda osa Kristuse Ihust ja Verest ning Tema ristiohvrts osalemise kaudu ka pattude andeksandmisest ja igavesest elust. “Sest,” nagu kirjutab püha Paulus, “*Issand Jeesus sel ööl, mil Ta ära anti, võttis leiva ja tänas ja murdis ning ütles: “See on minu ihu, mis teie eest antakse. Seda tehke minu mälestuseks!” Samuti Ta võttis ka karika pärast õhtusöömaega ning ütles: “See karikas on uus leping minu veres. Seda tehke nii sageli kui te iganes seda joote, minu mälestuseks!”*” (1Kr 11:23-35)

Sellepärast ongi armulaud nii tähtis ja oluline: Pühima Altarisakramendi kaudu antakse seda, mida inimesed kõige enam vajavad, ja kuna Jeesus Kristus on ainus tee Jumala juurde, siis on ühendus Temaga Tema Ihu ja Vere kaudu ka kõige otsesem ja lähedasem ühendus Jumalaga, mis siin maailmas ja selles elus võimalik.

Armulaud on *Issanda söömaeg* – see, et süüakse Issandaga ühes lauas, väljendab kristlaste kõige sügavamast ja täiuslikumast ühtekuuluvusest Temaga. Nõndasamuti tähistab armulaud aga ka kõigi inimeste ühtekuuluvust, kes sellest osa võtavad – ja mitte ainult oma kogudusekaaslastega, vaid kõigi kristlastega üle kogu maailma, ka nendega, kes on siit ilmast juba lahkunud.

Püha Paulus kirjutab: “*Õnnistuse karikas, mida me õnnistame, üks see ole Kristuse Vere osadus? Leib, mida me murrame, üks see ole Kristuse Ihu osadus? Sellepärast, et on ainult üks leib, siis me, kuigi paljud, oleme üks ihu; sest me kõik saame osa ühest leivast.*” (1Kr 10:16-17) Üks väga vana kristlik palve kõlab nõnda: “*Nii, nagu see leib oli laiali hajutatud üle mägede ja on saanud kokku üheks, nõnda kogutagu Sinu kogudus maa äärtelt Sinu riiki.*” (Didache IX, 4)

Kuna armulaud on kõigi kristlaste ühtsuse tunnuseks, võtavad temast osa vaid need, kes on ristitud. Iga kristlane, kes ei ela teadlikult ega tahtlikult kahetsemata patust, võib jumalateenistusel osaledes võtta alati osa ka armulauast.

Armulauale võib taas järgneda vaikus järelemõtlemiseks, süvenemiseks ja palvetamiseks. Seejärel ütleb preester terve koguduse nimel lõpupalve, tänades Jumalat kuulnud Sõna ja vastuvõetud armulaua, s.t. kogu missa eest. Püha missa lõpeb sellega, et preester palub kirikulistele Jumala õnnistust, armu, hoidmist ja rahu. Tavaliselt laulab kogudus seejärel lõpulaulu.

Püha missa on inimese ja Jumala kohtumine. Jumalateenistusel teenivad inimesed Jumalat oma tänu ja armastusega, Jumal inimesi neile andestades, nendega kõneldes, neid Pühimas Altarisakramendis endaga ühendusse kutsudes ja vastu võttes.

Püha missa on rõõmupidu, see on aeg, mis on inimestele antud, et nad saaksid välja astuda maailma muredest ja raskustest. See on aeg, mil neile antakse jõudu selleks, et nad võiksid maailma keskele tagasi astuda ja seal Jumalalt saadud armastust edasi kanda – oma kaasinimesi teenides ja neile head tehes. Sõna *missa* tuleneb ladinakeelsest verbist *mitto*, mis tähendab *lähetama* või *läkitama*. Nii saab iga kristlane missalt kaasa ülesande: olla Jumala läkitatu inimkonna keskel. Püha Paulus ütleb: „*Meie oleme nüüd Kristuse käskjalad, otsekui Jumal ise julgustaks meie kaudu. Me palume Kristuse asemel: Andke endid lepitada Jumalaga!*” (2Kr 5:20)

Jumal on alati ja kõikjal inimeste juures, aga püha missa on võimalus tunda Tema ligiolu vahetult ja segamatult, kogeda täielikku ühtekuuluvust Temaga.